

ข่าวเดือนการระบาดศัตรูพืชประจำสัปดาห์

กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย กรมส่งเสริมการเกษตร

ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๘๔ ประจำวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐

โรคใบจุดวงมะเขือเทศ (Early Blight Disease of Tomato)

เดือนเกษตรกรที่ปลูกมะเขือเทศของประเทศไทย โดยเฉพาะภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นแหล่งปลูกมะเขือเทศสำคัญ เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่มีอากาศชื้น มีฝนตกชุก ประกอบกับ อุณหภูมิสูง เหมาะต่อการระบาดของโรคใบจุดวง ดังนั้น เกษตรกรควรหมั่นสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ เมื่อพบอาการจุดเล็กๆ สีน้ำตาลบนใบแก่ หรือผลก่อนข้างกลม การเจริญของผลเป็นวงสีน้ำตาล ซ้อนกันออกไป หรือบนกิ่ง ลักษณะแผลยาวไปตามลำต้น สีน้ำตาลปนดำเป็นวงซ้อนกัน ผลแก่ที่เป็นโรคแสดงอาการที่ขั้วผลเป็นแผลสีน้ำตาลดำ และมีลักษณะวงแหวนเหมือนบนใบ ให้รีบขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัด เพื่อดำเนินการหาแนวทางควบคุมและ ป้องกันกำจัดก่อนเกิดการระบาดรุนแรง

เชื้อสาเหตุ : เชื้อรา *Alternaria solani*

ลักษณะอาการ

การเกิดโรคสามารถเกิดได้ในทุกระยะการเจริญเติบโตของมะเขือเทศ ต้นอ่อนที่งอกจากเมล็ด ที่มีเชื้อเกาะติดมาจะเกิดอาการคล้าย damping-off โดยเชื้อจะเข้าทำลายส่วนของลำต้นบริเวณโคน เกิดเป็นแผลยาวสีดำจมยุบตัวลงไปจากผิวปกติเล็กน้อย โดยแผลเหล่านี้อาจเกิดเพียง ๑ หรือ ๒ แผล ขึ้นอยู่กับปริมาณและความรุนแรงของเชื้อ ทำให้ต้นกล้าหักล้มแห้งตายหรือไม่ก็ชะงักการเจริญเติบโต

ในต้นโตอาการจะเกิดขึ้นได้ที่ใบ ต้น และกิ่งก้าน บนใบอาการจะเริ่มจากจุดแผล สีน้ำตาลเข้มเล็กๆ อาจกลมหรือเป็นเหลี่ยมขนาดตั้งแต่ ๒ - ๔ มม. แผลจะมีลักษณะเป็นแฉ่งจมยุบ ลงไปจากผิวปกติเล็กน้อยส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นที่ใบแก่ก่อน แผลเหล่านี้จะขยายโตขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นแผลแห้งสีน้ำตาลอาจมีขนาดใหญ่ ๑ - ๒ ซม. พร้อมทั้งมีจุดสีดำเล็กๆ เกิดเป็นวงกลมเรียงซ้อนกัน เป็นชั้นๆ โดยมีจุดศูนย์กลางร่วมกัน (concentric ring) ต่อมาอาการจะพัฒนารุนแรงจนแสดงอาการ ใบไหม้แล้วแห้งตาย ส่วนบนต้น กิ่งก้าน หรือก้านใบแผลจะมีลักษณะเช่นเดียวกับต้นกล้า แต่จะมี ขนาดใหญ่กว่า และเมื่อเป็นรอบต้นหรือกิ่งจะทำให้ต้นหรือกิ่งดังกล่าวหักพับลงกิ่ง หรือต้นที่ล้มหรือ หักพับลงนี้หากส่วนของใบที่มีอยู่ยังไม่ตาย หากโน้มกิ่งดังกล่าวลงมาให้แตะกับผิวดินแล้วใช้ดินอีกส่วนหนึ่ง กลบทับส่วนของกิ่งให้เหนือแผลขึ้นมาเล็กน้อย ปล่อยให้ไว้ประมาณ ๑ - ๒ สัปดาห์จะมีการสร้างรากใหม่ ขึ้นทำหน้าที่ดูดน้ำอาหารขึ้นตรงส่วนที่ติดกลบทับอยู่ทำให้เจริญงอกงามต่อไปได้อีก ในต้นที่กำลังให้ดอก หากเกิดโรคขึ้นส่วนของดอกอาจจะถูกเชื้อทำลายได้ ทำให้ดอกร่วงไม่ติดผล

อาการที่ผล โดยปกติแล้วโรคนี้อาจจะไม่ทำลายผลมะเขือเทศ นอกจากพืชอ่อนแอมากๆ เช่น เป็นโรคอื่นอยู่ก่อน ขาดน้ำขาดธาตุอาหารจำเป็นบางชนิดโดยเฉพาะแมกเนเซียม (Mg) ผลมีลักษณะ กลมหรือค่อนข้างกลมสีน้ำตาลแก่หรือดำ ขนาดและจำนวนไม่แน่นอนอาจเป็นเพียงจุดเล็กๆ หรือโต ขนาดเท่าเหรียญหนึ่งบาท จำนวนอาจจะมีเพียงผลเดียวไปจน ๕ - ๖ ผล แล้วแต่ความรุนแรงของโรค อาการที่เกิดขึ้นที่ผลนี้หากเป็นในขณะที่ยังอ่อนอยู่ อาจจะแห้งแล้วร่วงหลุดออกจากขั้วในที่สุด

การแพร่ระบาด

เชื้อสาเหตุโรคสามารถมีชีวิตได้บนเศษซากพืชที่ปล่อยทิ้งไว้ตามดินแปลงปลูก เมื่อถึงฤดูปลูกใหม่ก็จะกลับมาก่อให้เกิดโรคได้อีก นอกจากนี้การระบาดข้ามฤดูปลูกได้โดยติดปะปนอยู่กับเมล็ดพันธุ์ ส่วนการระบาดระหว่างต้นในช่วงการปลูก ส่วนใหญ่เกิดจากสปอร์หรือโคนินทรีย์จำนวนมาก บนผลที่ต้น กิ่ง ใบ หลุดออกจากก้านชูสปอร์ปลิวไปตามลม น้ำ แผลง มนุษย์ สัตว์ และสิ่งที เคลื่อนไหวได้ทุกชนิด ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ เมื่อตกลงบนพืชสิ่งแวดล้อมเหมาะสมก็จะ งอกเส้นใยเจริญเติบโตเข้าไปภายในพืชโดยผ่านทางช่องเปิดธรรมชาติ การเข้าทำลาย จะเป็นไป อย่างช้าๆ หากพืชแข็งแรงเจริญเติบโตเป็นปกติโดยจะใช้เวลาประมาณ ๘ - ๑๐ วัน แต่ถ้าพืชอ่อนแอ หรือมีแผลเกิดขึ้นเวลาอาจจะสั้นลงเหลือเพียง ๔ - ๕ วัน และระบาดได้รุนแรงในสภาพที่ความชื้น และ อุณหภูมิสูง ถ้าสภาพแวดล้อมเหมาะต่อการระบาดของโรคมาก ๆ จะทำให้อาการจุดวงขยายตัว อย่างรวดเร็ว

อาการใบจุดวงมะเขือเทศที่ใบ กิ่งก้าน และผล (Zitter, T.A., Cornell University, Ithaca, NY)

กรมส่งเสริมการเกษตร แนะนำวิธีการป้องกันกำจัด ดังนี้

๑. เลือกใช้เมล็ดพันธุ์ที่สะอาดปราศจากเชื้อปะปนอยู่ หากไม่แน่ใจให้ทำลายเชื้อดังกล่าว โดยนำไปจุ่มแช่ในน้ำอุ่น ๔๕ - ๕๐ องศาเซลเซียส นาน ๒๕ นาที
๒. หลังจากเก็บเกี่ยวผลแล้วให้เก็บทำลายเศษซากพืชที่เป็นโรคให้หมดโดยการเผาหรือฝังดิน
๓. ปลูกพืชหมุนเวียนโดยใช้พืชอื่นที่ไม่ใช่ตระกูลพริก - มะเขือ (Solanaceous) โดยปลูกสลับอย่างน้อย ๓ ปี
๔. หลีกเลี่ยงการย้ายกล้าอ่อนของมะเขือเทศไปปลูก ใกล้มะเขือเทศ มันฝรั่งหรือมะเขือยาว ที่ปลูกอยู่ก่อน
๕. ใช้สารชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา เชื้อแบคทีเรียบาซิลลัส คอลลิน่า ก่อนปลูก และ/หรือผสมกับดินปลูก วัสดุปลูกหรือปุ๋ยอินทรีย์ และพ่นให้ทั่วทั้งต้นทุกๆ ๗ วัน
๖. คลุกเมล็ดด้วยสารป้องกันกำจัดโรคพืชที่สามารถกำจัดเชื้อสาเหตุที่ติดมากับ เมล็ดพันธุ์ ได้ เช่น แมนโคเซบ ไอโพรไดโอน
๗. ถ้าระบาดในแปลงปลูก พ่นด้วยสารป้องกันกำจัดโรคพืช เช่น
 - ไดเทนเอ็ม-๔๕ แคปแทน แมนโคเซบ ๒๐ - ๓๐ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือ
 - คูปราวิท ไธแรม ซิเน็บ มาเน็บ ๔๐ - ๕๐ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตรโดยให้เลือกใช้สารเคมีเหล่านี้อย่างใดอย่างหนึ่งทำการฉีดพ่นให้กับต้นมะเขือเทศทุกๆ ๗ - ๑๐ วัน ถ้าเกิดโรครุนแรง หรือสิ่งแวดล้อมเหมาะสมต่อการทำลายของโรค ก็ให้ร่นระยะเวลาฉีดให้เร็วขึ้นเป็น ๓ - ๕ วันต่อครั้ง

ที่มา : ไทยเกษตรศาสตร์. ๒๕๕๖. โรคมะเขือเทศ (<http://www.thaikasetsart.com/>)

Zitter, T.A., Early blight of tomato, Vegetable MD online, Cornell University, Ithaca, NY
คลินิกพืช, พืชผัก (<http://www.agriqua.doae.go.th/plantclinic>)

ภาควิชาโรคพืช คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โรคแมลงที่พบในมะเขือเทศ, เจียไต๋ (<http://www.chiataigroup.com>)

เรียบเรียงโดย กลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดศัตรูพืช กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย